

Hallintovaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 11/2025 vp)

1 Lausuntopyyntö

Hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä (HE 11/2025 vp) sekä asiantuntijakuulemiseen osallistumista hallintovaliokunnassa 25.3.2025.

2 Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksen mukaan oleskelulupa perhesiteen perusteella voitaisiin myöntää puolisolle vain, jos molemmat puoliset ovat vähintään 21-vuotiaita. Edellytystä ei kuitenkaan sovellettaisi Suomen kansalaiseen myönnettäessä oleskelulupa tämän puolisolle. Kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saaneen alaikäisen henkilön perheenjäsenelle oleskelulupa voitaisiin pääsääntöisesti myöntää vain, jos tämän toimeentulo on turvattu. Kansainvälistä suojelua saaneen perheen kokoajan perheenjäsenelle ja muulle omaiselle oleskelulupa voitaisiin myöntää vain, jos perheen kokoaja on asunut Suomessa vähintään kaksi vuotta.

Lapsen alaikäisyyden määrittämistä koskevaa säännöstä muutettaisiin Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun johdosta. Lisäksi kansainvälistä suojelua saaneen henkilön perheenjäsenen oleskeluluvan epäämistä kansanterveydellisen syyn nojalla koskevaa säännöstä muutettaisiin Euroopan komission rikkomusmenettelyn johdosta.

3 Lausunto

Vähimmäisikävaatimus

Pakkoavioliitto ja lapsiavioliitot ovat ihmiskaupan muotoja. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin selvityksen mukaan avioliittoon pakottaminen ilmiönä on lisääntynyt viime vuosina. Viranomaisten tulee tehdä kaikkensa, että pystymme ehkäisemään tämänkaltaista hyväksikäyttöä. Pakkoavioliitossa nuori ei ole tehnyt avioliiton solmimispäätöstä omasta vapaasta tah-

dostaan, vaan avioliitto on solmittu muiden päätöksellä. Avioliittoon voi painostaa esimerkiksi uhrin vanhempi, yhteisö tai tuleva puoliso. Pakkoavioliittoon painostaminen on usein sidoksissa oleskeluluvan myöntämiseen puolisoille. Yhteisön vaikutusvalta avioliittoon painostamisessa on sitä suurempi, mitä nuoremasta henkilöstä on kyse. Poliisihallituksen asiantuntijana kannatan esitystä, jonka mukaan oleskelulupa perhesiteen perusteella voidaan myöntää puolisolle vain, jos molemmat puoliset ovat vähintään 21-vuotiaita.

Toimeentuloedellytyksen asettaminen alaikäiselle perheenkokoajalle

Hallituksen esityksen mukaan kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saaneen alaikäisen henkilön perheenjäsenelle oleskelulupa voitaisiin pääsääntöisesti myöntää vain, jos tämän toimeentulo on turvattu. Toimeentulon vaatimus asetettaisi alaikäisen perheenyhdistämisen edellytykseksi silloin, kun hänelle on myönnetty toissijaista suojelua tai tilapäistä suojelua. Toimeentuloedellytys ei koskisi pakolaisaseman saaneita henkilöitä.

Ilman huoltajaa maahan tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä on viime vuosina kasvanut. Hallituksen esityksessä on haluttu kiinnittää huomiota siihen, että tilastojen pohjalta näyttää mahdolliselta, että Eurooppaan ja Suomeen lähetetään lisääntyvässä määrin turvapaikanhakijoiksi yksin saapuvia alaikäisiä lapsia, jotta heidän perheenjäsenensä saisivat oleskeluluvat perheenyhdistämisen perusteella. Tämä on lapsen vakavaa hyväksikäyttöä ja on vastoin lapsen oikeuksien sopimusta. Ilmiöön kytkeytyy myös laajamittaista salakuljetusta. Lapsen lähettäminen toiseen maanosaan ilman huoltajaa voi altistaa lapsen monenlaisille vaaroille ja hyväksikäytölle. Hallituksen esityksen mukaan alaikäiseltä perheenkokoajalta vaadittava toimeentuloedellytys voisi mahdollisesti ennaltaehkäistä lasten hyväksikäyttöä maahanmuuton välineinä.

Poliisihallituksen asiantuntijana ymmärrän esitetyt perusteet ihmissalakuljetuksen torjunnan ja alaikäisten lasten hyväksikäytön ehkäisemisen kannalta. Haluan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että alaikäisen on varsin haasteellista saavuttaa vaadittava toimeentulo. Käytännössä lapsella ei välttämättä ole mahdollisuutta turvata perheensä toimeentuloa eikä perheenyhdistämistä hakevalla huoltajallakaan. Pakolaisaseman saaneen lapsen perheenyhdistämisessä toimeentulo edellytystä ei vaadita, joten tämä asettaa eriasteista suojelua saavat alaikäiset perheenkokoajat eriarvoiseen asemaan.

Poliisihallituksen asiantuntijana pidän hyvänä sitä, että toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäistapauksessa poiketa poikkeuksellisen painavasta syyistä tai jos lapsen etu sitä vaatii.

Asumisaikavaatimuksen asettaminen

Hallituksen esityksessä kansainvälistä suojelua saaneen perheenkokoajan perheenjäsenelle ja muulle omaiselle voidaan myöntää oleskelulupa vain, jos perheenkokoaja on asunut Suomessa vähintään kaksi vuotta. Ulkomaa-laislain säädösten kiertämisen ennaltaehkäisemisen kannalta pidän esitystä kannatettavana.

Poliisihallituksen asiantuntijana haluan tuoda esiin, että maahantulo säädösten kiertämisen näkökulmasta nopea perheen yhdistämisprosessi voi olla riski lumeliittojen muodossa. Lumeliitossa kolmannen maan kansalainen solmii avioliiton jäsenvaltiossa oleskeluluvan saaneen kanssa pelkäämään oleskeluluvan saamiseksi jäsenvaltioiden alueelle.

Kahden vuoden asumisaikaedellytyksen johdosta viranomaisten tiedossa voi olla perheenkokoajasta sellaisia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta merkityksellisiä tietoja, joita ei ole saatu heti maahantulon yhteydessä. Oleskelulupa voidaan peruuttaa esimerkiksi silloin, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu vääriä henkilötietoja taikka yleisen järjestykseen tai -turvallisuuteen liittyvät edellytykset eivät enää ole olemassa. Asumisaikaedellytyksen pidentämisellä viranomaiset voivat saada tarkempaa tietoa yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavien perheenkokoajien taustoista ennen perheen yhdistämisluvan myöntämistä.

Muuta:

Poliisilla ei ole omaan toimialaansa liittyvää lausuttavaa hallituksen esityksestä, että kansanterveydellinen syy ei enää jatkossa olisi oleskeluluvan epäämisen peruste. Poliisilla ei myöskään ole lausuttavaa esityksessä olevasta alaikäisyyden määritelmästä.

Hallituksen esityksessä on pyritty estämään yksin saapuvien alaikäisten lasten hyväksikäyttöä maahantulon välineenä sekä ennaltaehkäistä pakko- ja lumeavioliittoja. Ihmissalakuljetuksen ja ulkomaalaislain säännösten kiertämisen ennaltaehkäisy parantaa sisäistä turvallisuutta ja ennaltaehkäisee alaikäisten lasten ja avioliittoon painostettujen hyväksikäyttöä.

Marjo Tyynelä, Poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 21.03.2025 klo 10:34. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisilakimies Visa Weckström
Poliisihallitus, Esikunta
Poliisitarkastaja Janne Lepsu

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi